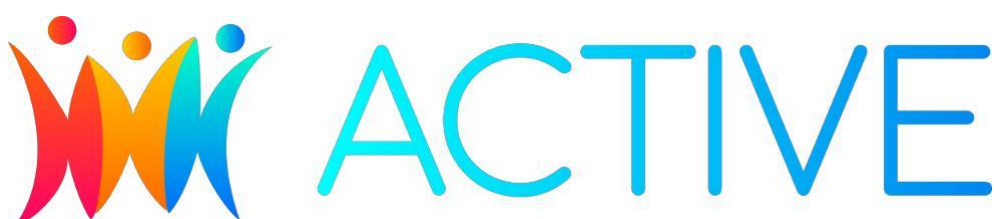

Spolufinancováno
Evropskou unií

Podpora AKTIVNÍHO a odpovědného občanství ve školách

Toolkit

Struktura a cíl metodiky

Sukromna základna
škola
Felix

WSB University

Podpora Evropské komise pro produkci této publikace nepředstavuje souhlas s obsahem, který odráží pouze názory autorů, a Komise nenes odpovědnost za jakékoli použití informací v ní obsažených.

Spolufinancováno
Evropskou unií

Tato metodika byla vytvořena v rámci projektu ACTIVE financovaného z programu Erasmus+
Organizace odpovědná za zpracování materiálu: Odpovědná společnost, z.s.
Vytvořeno ve spolupráci s partnery projektu

Tato práce podléhá licenci [Creative Commons Attribution- ShareAlike 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/).

Přířazeno: Odpovědná společnost, z.s.

autoři: Mareš, Matěj a spol.

Přeloženo a editováno z anglického originálu

Verze 1.1

květen 2023

Obsah

Obsah	2
Účel a cíle Toolkitu	3
Jak používat Toolkit	4
Obsah sady nástrojů	4
Jak používat Toolkit	4
Velký výukový projekt	6
Logika činností, které jsou uvedeny v knize činností pro učitele	6
Malý výukový projekt	6
Řešení konfliktů pomocí Toolkit	7
Struktura a témata obsažená v Toolkit	7
<i>Modul a Přehled aktivit</i>	9
Než začnete	10

Účel a cíle Toolkitu

Tento Toolkit byl vytvořen jako klíčový výstup projektu **Podpora AKTIVNÍHO a odpovědného občanství ve školách (ACTIVE)** s hlavním cílem umožnit žákům a studentům orientovat se ve světě, ve kterém žijí, a porozumět mu, aby mohli jednat jako AKTIVNÍ a odpovědní občané v demokratické společnosti. Učitelé se prostřednictvím tohoto Toolkitu dostávají znalosti, kompetence a praktické aktivity k podpoře a propagaci aktivního a odpovědného občanství ve výuce tak, aby tyto kompetence mohli dále rozvíjet u žáků.

Co rozumíme aktivním a odpovědným občanstvím?

Odpovědné jednání představuje vědomou reakci na situaci, kdy si aktér uvědomuje a přijímá svou roli a je připraven reflektovat dopad svého jednání. Odpovědné jednání v tomto smyslu je protipólem k nevědomé reakci bez sebereflexe. Proto budeme věnovat pozornost tématům, jako jsou předsudky, pochopení situace, informací, hodnot a jejich dopadů.

Toolkit je určen pro učitele jako praktický nástroj, který si mohou vzít do třídy jako výukový materiál pro rozvoj **kompetencí nezbytných pro aktivní a odpovědné rozhodování a jednání.** Metodika Toolkitu a Aktivity jsou založeny na principu učení na základě vlastní zkušenosti (learning by doing) a projektovém učení, které studentům umožňuje rozvíjet kompetence potřebné k řešení komplexních problémů a k porozumění informací, aby mohli činit odpovědná rozhodnutí.

Hlavní témata obsažená v Toolkitu jsou:

- porozumění pojmům: fakta, pravdivost a objektivita,
- nakládání s informacemi na internetu,
- pochopení role hodnot, norem a předsudků v našem rozhodování,
- navrhování vlastního výzkumu pro sběr relevantních informací,
- vyhodnocení informací (důkazů) a formulace závěrů.

Přínosem pro studenty při aktivní účasti na aktivitách navržených v Toolkitu bude rozvoj kognitivních dovedností, kritického myšlení, empatie, uvědomění a rozhodování. Studenti se naučí, jak pracovat s informacemi, definovat „problém“, zvažovat různé názory a úhly pohledu a zkoumat své vlastní hodnoty a normy. Všechny tyto dovednosti pomohou studentům odhalit manipulaci, které jsou vystaveni na internetu a v médiích, a činit informovaná a odpovědná rozhodnutí, která odpovídají jejich vlastním hodnotám.

Aktivity navržené v tomto Toolkitu byly **úspěšně testovány a hodnoceny** učiteli v sedmi školách pěti zemí EU během realizace projektu ACTIVITY.

Jak používat Toolkit

Obsah sady nástrojů

Toolkit se skládá ze tří částí:

- I. Metodika pro učitele
- II. Příručka aktivit pro učitele
- III. Pracovní materiály pro aktivity a studenty

I. Metodika pro učitele vysvětluje základní principy, termíny a koncepty, které jsou uplatňovány při implementaci Toolkitu se studenty. Cílem je poskytnout metodickou podporu učitelům k používání Toolkitu ve výuce.

II. Příručka aktivit pro učitele je soubor příkladů činností (scénáře krok za krokem), které mohou učitelé uplatnit přímo při výuce. Aktivity korespondují s tématy Metodiky, takže učitelé mohou snadno najít vhodnou aktivitu pro dané téma probírané v Metodice. Pro každé téma existuje alespoň jedna aktivita zahrnutá v Metodice.

III. Pracovní materiály pro aktivity&studenty poskytují materiály, které mohou studenti využít při aktivitách. Materiály se skládají převážně ze šablon, které může učitel předat studentům pro lepší naplánování a průběh aktivity.

Jak používat Toolkit

Toolkit nabízí více možností a přístupů, jak jej lze ve výuce použít. Toolkit je primárně určen pro všechny školy 2. Stupně a lze jej použít v jakékoli třídě a předmětu libovolného zaměření a rozsahu. Toolkit a jeho Aktivity mohou být použity jednak jako základ pro navržení projektové vzdělávací aktivity, ale také pro samostatné aktivity do výuky. Učitel tak může implementovat pouze vybranou aktivitu z Příručky aktivit nebo použít vybranou šablonu(y) z Pracovních materiálů či se může „pouze“ inspirovat principy uvedenými v Metodice a podle nich si vytvořit svůj vlastní přístup, jak tyto principy a koncepty použít ve výuce.

Doporučené způsoby, jak používat nástroje poskytované v Toolkitu (shrnutí):

A. „Dlouhodobá projektová aktivita založená na Toolkitu“

Použijte Toolkit jako základ pro návrh dlouhodobé projektové vzdělávací aktivity. Implementujte celý rozsah Toolkitu a jeho aktivit krok za krokem během dlouhodobé projektové vzdělávací aktivity (budeme to nazývat „Velký projekt“).

B. "Malá projektová aktivita"

Použijte Toolkit pro malé projektové aktivity, které lze provést během jedné nebo dvou vyučovacích hodin.

C. „Sada nástrojů implementovaná během jakékoli projektové aktivity“

Použijte Toolkit během jakékoli projektové vzdělávací aktivity navržené podle jiných principů nebo metodologie. Aplikujte principy a koncepty uvedené v Metodice a vyberte vhodné aktivity uvedené v Toolkitu relevantní pro vaše projektové aktivity.

D. „Používejte Toolkit při práci s dezinformacemi“

Vybrané aktivity můžete velmi dobře uplatnit při práci s dezinformacemi. Mohou to být konkrétní dezinformace, které najdete na internetu (jako příspěvek na sociálních sítích, video na YouTube, článek, webová stránka atd.), a které prozkoumáte se studenty (ověření faktů, předsudky, pochopení smyslu informací). Případně necháte studenty, aby s dezinformacemi přišli sami (blíže viz Aktivita 1).

E. „Implementace Toolkitu do běžné výuky“

Během běžné výuky používejte vybrané aktivity a/nebo pracovní materiály. Vyberte si relevantní koncepty, aktivitu nebo šablonu, která studentům pomůže více se dozvědět o tématu probíraném ve třídě.

- Při výuce o komplexních problémech jako je například situace Izraele a Palestiny můžete velmi dobře využít Aktivitu 2, která pomůže studentům porozumět jednotlivým aktérům a celkové situaci.
- S využitím Aktivity 3 pak můžete se studenty navrhnout a realizovat vlastní výzkumný projekt.

F. "Řešení konfliktu"

Použijte Toolkit a aktivity k řešení konfliktu, který ve třídě vyvstane, protože Toolkit je navržen tak, aby pomohl akceptovat různé názory, přesvědčení a úhly pohledu. Na tyto otázky je zaměřena zejména Aktivita 2.

G. „Inspirujte se Toolkitem“

Použijte Metodiku a navrhované aktivity jako inspiraci a najděte si svůj vlastní přístup, jak přenést prezentované principy a koncepty do výuky.

UPOZORNĚNÍ: Pokud se rozhodnete Toolkit používat, doporučujeme vám, abyste se především seznámili s principy a koncepty uvedenými v Metodice a podle toho je relevantně a předmětně implementovali do výuky.

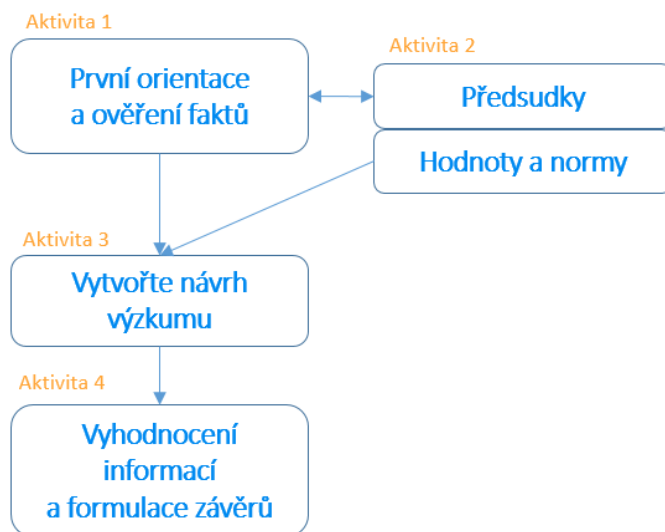
Jak postupovat - velký výukový projekt

Doporučené použití Toolkitu je jít krok za krokem, abyste **studentům umožnili postupně rozvíjet potřebné kompetence** pro aktivní a odpovědné rozhodování.

Nejlépe tedy projít všechny 4 aktivity navržené a prezentované v Toolkitu. Doporučujeme realizovat v rámci jednoho dlouhodobého projektu (projektové aktivity). **Téma projektu je zcela na vaší volbě.** Toolkitu je v tomto směru flexibilní a je vhodný pro jakékoli téma (problém), které se rozhodnete prozkoumat se studenty. Může to být problematika, která úzce souvisí s předmětem standardních vyučovacích hodin (ze zeměpisu, biologie, dějepisu, společenských věd atd.), nebo se může jednat o jakýkoli aktuální či historický problém nebo téma/projekt týkající se nějaké občanské či školní iniciativy (společenské/komunitní akce nebo akce ve škole, jako je výstavba nového hřiště nebo skleníku).

Aktivity jsou obecně navrženy tak, aby je bylo možné provést v jedné vyučovací hodině (45 minut). Ale záleží na složitosti a rozsahu tématu u složitějších témat bude vhodně aktivitu rozdělit do více hodin. V závislosti na složitosti tématu a časové kapacitě aktivit mohou být některé aktivity naopak spojeny do jedné lekce (podrobnosti a návrhy k tomu viz Příručka aktivit a jednotlivé aktivity).

Logika Aktivit v Příručce aktivit pro učitele

Malý výukový projekt

Myšlenkou Malého výukového projektu je zhuštění většiny aktivit do jedné nebo dvou lekcí. Tedy prozkoumat dostupné zdroje a shromáždit relevantní informace a formulovat závěry v jedné nebo dvou lekcích.

Řešení konfliktů pomocí Toolkitu

Jelikož se Aktivita 2 zabývá různými úhly pohledu, hodnotami a zkoumá (a odhaluje) předsudky, lze ji také použít k řešení konfliktních situací nebo řešení konkrétního problému ve třídě/škole. Je-li to nutné pro vyřešení problému, lze navrhnout další výzkum, aby byly shromážděny relevantní podpůrné důkazy pro rozhodnutí (aktivita 3).

Struktura a témata obsažená v Toolkitu

Toolkit navrhuje postup, jak přistoupit k řešení jakéhokoli problému nebo uchopení komplexního tématu. Toolkit je koncipován ve formě navazujících kroků za účelem pokrýt celý proces od stanovení daného problému, vyhledání relevantních informací, konfrontací protichůdných názorů a předpokladů, zkoumáním hodnot zúčastněných stran až po vyhodnocení a formulaci závěrů.

Oblasti pokryté v Metodice pak přímo do výuky pomáhají přinést navržené Aktivity v Příručce aktivit pro učitele.

Metodika Toolkitu je rozdělena do čtyř Modulů, které pokrývají následující témata:

MODUL 0: Obecné porozumění – informace, fakta, pravda a objektivita

Pokrytá témata:

- Obecné chápání pojmu pravda.
- Data, fakta a objektivita.
- Fake news, dezinformace a špatně pochopená informace.
- Informace a data jako důkaz.
- Definice problému a výběr tématu.

MODUL 1: Spolehlivý zdroj informací – kvalita dat a jak přistupovat k informacím na internetu

Pokrytá témata:

- Zdroje sekundárních dat a informací.
- Informace jako důkaz.
 - Kritéria pro kvalitu dat a informací.
 - Spolehlivost dat a informací.
- Manipulační techniky k šíření dezinformací.
- Ověřování faktů a laterální čtení.
 - Fakta vs. falešné zprávy a dezinformace.
 - Důvěryhodnost zdroje informací.
 - Relevantní kritéria pro posouzení důvěryhodnosti zdroje informací.

MODUL 2: Hodnoty, normy a předsudky

Pokrytá témata:

- Domněnky a předsudky.
- Různé úhly pohledu.
- Postoje, hodnoty a normy aktérů.
- Sebereflexe – moje hodnoty a normy.

MODUL 3: Vytváření smysluplných informací

Pokrytá témata:

- Zásady sběru dat jako důkazů.
 - Indikativní a deduktivní přístup.
 - Triangulace.
 - Zdravá skepse.
- Metody shromažďování důkazů.
 - Výzkum „od stolu“.
 - Terénní výzkum.
- Navrhování vlastního výzkumu.
 - Výzkumné otázky.

MODUL 4: Vyhodnocování informací a formulace závěrů

Pokrytá témata:

- Dávat smysl informacím.
 - Vědění a moudrost.
 - Kospirační teorie a dezinformace.

Přehled modulů a aktivit

 ACTIVE Toolkit

Toolkit

Struktura a cíl metodiky
Jak s metodikou pracovat

Moduly & Aktivity

MODUL 0

Základní principy
informace, fakta, pravda a objektivita

MODUL 1

Vyhledání spolehlivých zdrojů informací a
přístup k informacím na internetu

Aktivita 1

První zorientování, jak přistoupit k
informacím na internetu
(ověřování faktů)

MODUL 2

Hodnoty, normy a předsudky

Aktivita 2

Hodnoty a předsudky

MODUL 3

Výzkumná fáze – design výzkumu, metody a
shromažďování důkazů

Aktivita 3

Navrhni a realizuj vlastní výzkum

MODUL 4

Dejte informacím smysl

Aktivita 4

Porozumění a formulace záměrů

Než začnete

Než jako učitel začnete používat ACTIVE Toolkit, je třeba zdůraznit následující doporučení, jak k Metodice a Aktivitám přistupovat:

1. Učitel by měl být v roli průvodce

Učitel by měl studentům během zkoumání tématu poskytnout vedení a reflexi. Cílem je poskytnout studentům prostředky k tomu, aby prozkoumali a posoudili problém sami, nikoli tím, že jim budeme říkat, „jak se věci mají“, „jak mají být správně“.

2. Učitel by měl být připraven se sám učit – budeme sami zkoumat

To, co budeme dělat, bude náročné pro všechny účastníky, učitele nevyjímaje. Buďte připraveni prozkoumat vybrané téma nejen se studenty, ale také sami. K tématu byste měli přistoupit s otevřenou myslí a bez předsudků

3. Zůstat otevřený jiným názorům, přístupům a předpokladům bude klíčem k úspěchu

Nejdříve je potřeba porozumět (ostatním a sobě) a následně hodnotit a formulovat závěra a názory.

4. Neměly by existovat žádné předem definované normy a hodnoty (kromě otevřenosti a respektu k ostatním a dodržování běžných pravidel při komunikaci)

Neexistuje správné a špatné v absolutním smyslu. Jde o společnost, ve které chceme žít a prosperovat. Ale nebojte se, dostaneme se k i vymezení základních hodnot, ty však nebudou vnucovány ze strany autority.

Na jaké oblasti (Moduly) z Metodiky se zaměřit a v jaké posloupnosti

Vzhledem k tomu, že oblasti obsažené v Metodice Toolkitu jsou široká, doporučujeme brát je postupně. Témata jsou v podstatě propojená, ale není problém vybrat si jen jednu z oblastí (Modulů), která vás zajímá, a ponořit se do ní hlouběji.

Na závěr

Je nutné zdůraznit, že koncepty prezentované v tomto Toolkitu nejsou daná fakta a mohou k nim existovat různé přístupy. Cílem Toolkitu je poskytnout spolehlivý a praktický návod, který bude vyhovovat potřebě učitele. Učitelé jsou v tomto smyslu vyzýváni, aby uplatňovali prezentované přístupy a koncepty s otevřenou myslí.